

H. M. 1936

Fig. 1. Ørding. Ydre, set fra Nordost.

ØRDING KIRKE

MORSØ SØNDER-HERRED

Kirken er *Anneks* til Ljørslev[1]. Dens Ejendomsforhold efter Reformationen falder sammen med Hovedkirkens, indtil den overgik til Selveje 1. April 1909[2].

Kirken ligger omtrent midt i Landsbyen paa jævnt Terræn, der mod Syd skraaner ned mod Sallingsund. Kirkegaarden hegnes af Kampestensdiger, som har Laage i Vest og Indkørsel i Nord med Piller af smaa Mursten.

Bygningen bestaar af Apsis, Kor og Skib fra romansk Tid, gotisk Taarn og Vaabenhus fra 1926. Orienteringen afviger ubetydeligt mod Nord.

Den romanske *Granitkvaderkirke,* Apsis, Kor og Skib, har Skraakantsokkel med stejl, ret lille, kun 6—8 cm bred Skraakant. Apsiden har desuden Skraakantgesims. Af oprindelige Enkeltheder staar Apsidens Østvindue bevaret med Monolitoverligger og -saalbænk, udvendig 110 × 69 cm, indvendig med cementpudset Stik og Saalbænk, 76 cm bredt. Bevaret er ogsaa Korets Nordvindue med Monolitoverligger baade udvendig og indvendig, den sidste med uregelmæssig Bue; udvendig er Saalbænken hugget ned i en 163 cm lang Kvader, indvendig er den overpudset. Vinduet, der 1882 stod tilmuret, er

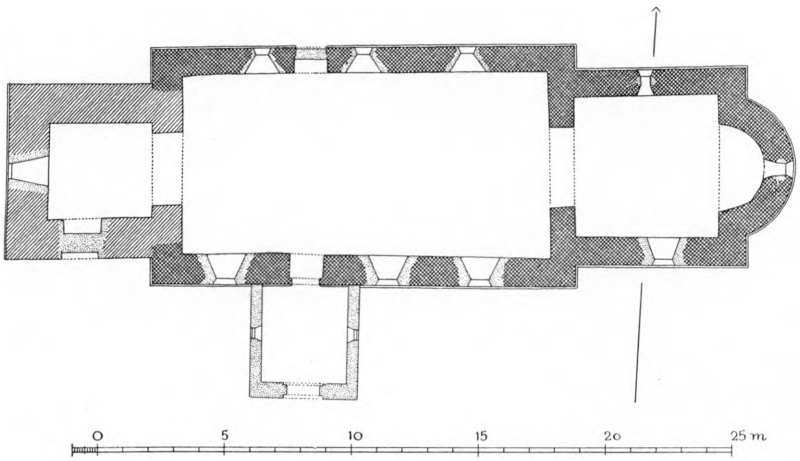

Fig. 2. Ørding. Plan. 1:300. Maalt af C. G. Schultz 1940.

stærkt udvidet i Lysningen og maaler udvendig 117 × 67 cm, indvendig 121 × 70. Korets oprindelige Sydvindue var vistnok bevaret endnu 1873, og Rester af et *Spedalskvindue* blev iagttaget under Kirkens Istandsættelse 1926, da man forneden i Sydmuren fandt en tilmuret Lysaabning med glathugne Karmsten, som atter blev tilmuret[3]. Af Skibets Nordvinduer, som 1882 stod blændede, har ialfald de to vestlige gamle Monolitoverliggere og -saalbænke, omend noget udvidede, men ellers er de moderne omsat. En *Vinduesmonolit med Tovstav langs Bueaabningen, der maaler 47 cm i Diameter, findes paa Dueholm. Begge Døre, der sidder ret langt fra Vestmuren, er bevaret, retkantede og brydende Sokkelen. Syddøren, der overdækkes af to svære Stenbjælker, er i Brug, Norddøren staar som ind- og udvendig Blænding.

I det *Indre* har Apsiden Halvkuppelhvælv, Apsisbuen enkle, lidt forskelligt profilerede Kragsten, den søndre med Rundstav under Dobbeltrille (S. 783 Fig. 18), den nordre alene med Rundstav. Triumfbuen staar uden synlig Sokkel, med ens profilerede Kragbaand (S. 783 Fig. 17). Paa Loftet ses Kor- og Triumfgavlenes Indersider i fuld Højde af raa Marksten.

Tilføjelser og Ændringer. Det ved Aar 1500 tilbyggede Taarn, hvis Overdel er af Munkesten, er forneden kvadersat, mod Syd og Nord 9, mod Vest 7 Skifter. Skønt de fra Vestgavlen udflyttede Sokkelkvadre er anbragt som næstnederste Skifte i Taarnets Vestmur, kan Kvadrene, især de ret talrige Hjørnekvadre, dog ikke alle stamme fra Skibets Vestende, men maa være tilført andet Steds fra, hvis de ikke er Rester af et romansk Taarn. Indervæggene er indtil Klokkegulvets Højde af raa Kamp. Taarnrummet, der har moderne Bjælkeloft[4] og er tykt overpudset, aabner sig med en rund Munkestensbue til Skibet; i denne er som Kragbaand benyttet to profilerede Karmsten fra en Portal, 143—45 cm lange (S. 783 Fig. 16); til disse har der ikke været Plads

i Kirkens normalt brede Nord- eller Syddør, og de maa derfor betragtes paa samme Maade som de ovenfor nævnte Kvadre. Mod Vest har et moderne Vindue afløst det ældre, der af M.-Petersen omtales som et »mærkeligt gammel rundbuet Vindue o. 6 Fod fra Jorden«[5]. Til Mellemstokværket er der Adgang ad en Lem i Loftet, og herfra fører en fladbuet Dør af smaa Mursten ind til Skibets Loft. Klokkestokværket har et fladrundbuet Glamhul til hvert Verdenshjørne, i Syd og Vest med Stik af smaa Sten; ifølge Uldall saas 1882 indvendig i Taarnet svage Spor af et spidsbuet Glamhul mod Øst. Den nyere, brede Rundstavgesims er sikkert muret ved Opsætningen af Pyramidetaget. Taarnet har vistnok tidligere haft Gavle. 1686 fik Tøger Pedersen Tømmermand i Vejerslev Betaling for at tække det med Fjæl »paa begge Sider« og Søndergavlen at forbedre (Rgsk.)[6].

Vaabenhuset er fra 1926. Et tidligere †Vaabenhus, ligeledes foran Syddøren, blev nedrevet 1903[7].

21. Januar 1587 tillodes det Kirkeværgerne at oppebære Kronens Korntiende til Kirkens Bygning, og 14. Maj 1591 fik Kirken, der var meget bygfældig, Hjælp af de Kirker, der var ved god Hævd[8].

I moderne Tid har Skibet og Korets Sydmur faaet store, rundbuede Vinduer, delvis med Benyttelse af gammelt Materiale. Taarnet fik 1903 en kvadersat, rundbuet Indgang i Syd, men efter Opførelsen af det nye Vaabenhus er den atter tilmuret.

Kirken, der er hovedistandsat 1926, staar med rensede Kvadre og hvidkalkede Mursten samt et hvidt Kalkbaand under Skibets Sugfjæl. Tagværkerne er overalt fornyede med Fyr. Apsis og Kor er tækket med Bly, Skib, Taarn og Vaabenhus teglhængt. I det Indre er Væggene tykt overpudsede; der er Bjælkelofter i alle Bygningsafsnit undtagen Apsiden.

Apsiden er 1929 dekoreret med Kalkmalerier af I. T. Skovgaard, Gudslammet i Cirkel mellem bedende Olding og Engel[9], og i Østvinduet er der samtidig indsat en Glasmosaik med Kristusmonogram.

INVENTAR

Alterbord, romansk, af Granit (136 × 93), fritstaaende under Apsisbuen. Den svagt udkragende Plade, som bestaar af flere Sten (Uldall), er nu trædækket. En *Helgengrau* undersøgtes 1681 af Præsten, som fandt en Blykapsel indeholdende et lille Stykke Pergament, hvorpaa han læste: » Rel̄ sc̄arū ix m ūginū«, d. v. s. »Reliquiæ sanctarum novem [IX skal være XI] millium virginum« (»Relikvier af de elleve Tusind hellige Jomfruer«). Af Relikvierne fandtes intet Spor. Efter endt Undersøgelse nedlagdes Kapslen atter i Alterbordet (Rgsk.).

†*Alterklæder,* 1) 1699, af stribet Silketøj, givet af sal. Jens i Ørding, 2) nævnt 1699 og 1700, stribet, af rødt Fløjl og ostindisk Gyldenstykke med Givernes, Etatsraad Poul Klingenberg og Frue Edele Elisabeth Bielckes Vaabenskjolde (Rgsk.).

Altertavle, meget enkelt snedkret o. 1610—20, 1889 fjernet fra sin oprindelige Plads og nu anvendt som Præsterækketavle. Storfeltet flankeres af tynde, glatte Søjler med Profilkapitæler. Gesimsen og en kronende Trekantgavl har Karnistænder. Vingerne er udsavet i Renaissancekontur med Ørnenæb øverst. Tavlen, hvis Rammeværk er nymalet 1927, stafferedes 1711 af Rasmus Jensen Thrane (Rgsk.).

Mellem 1889 og 1929, da Apsiden fik Kalkmalerier, stod et simpelt Trækors paa Alteret.

Altersølv. Kalk. Fod og Skaft er samtidige, fra o. 1500—50. Standkanten er dobbelt hulstavprofileret med Perlestav, det nederste, glatte Led nyt. Paa en af de seks runde Tunger er loddet et lille, støbt Krucifiks. Skaftet, der er sekskantet, har baade foroven og forneden Krenelering. Den flade Knop er sikkert noget yngre end Foden; den har seks ret stærkt fremspringende Rudebosser med graverede Renaissanceversaler i Bladværk: »IHESVS« og mellemfaldende, spidse Tunger med graveret Stavværk. Bægeret er nyt. Glat *Disk,* stemplet: H. Etzerodt.

Alterstager, o. 1600, 35 cm høje, spinkle og ret enkelt profilerede, med Ægled under Balusterled; Lysetorn af Messing.

Font, romansk, af Granit. Kummen, o. 70 cm i Tværmaal, er glat med Undtagelse af en Rundstav over Halsen. Afløbshul midt i Bunden. Foden, som er firkantet med lodrette, glatte Sider, har en Rundstav over en Skraakant.

Fad, moderne. 1687 nævnes et smukt, drevet †Messingbækken af godt Folk foræret til Daaben (Rgsk.).

Kande nyere, af Tin.

†*Korbuekrucifiks*, stafferet 1711 af Rasmus Jensen Thrane (Rgsk.).

Prædikestol i Renaissance, snedkret 1654 for 34 Dlr. 3 Mark (Rgsk.), sikkert af samme Mand som Stolen i Alsted. De fire Storfelters Arkader er af Aalborgtype, med kannelerede Pilastre og slyngbaandprydede Buer, den ene dog med Kassetteværk. Søjlerne har Prydbælter med flade Bosser og Æggestavkapitæler. Paa Postamentfremspringene er der Løvemasker, paa Frisefremspringene Englehoveder. Paa to Hængestykker er reliefskaaret: SIS APS inden for Randvolutter. Den nuværende Staffering er fra 1927. 1716 fik Rasmus Thrane i Nykøbing 10 Dlr. for at staffere Prædikestolen (Rgsk.). I Storfelterne saas 1863 Evangelistmalerier, og Rammeværket var blaat. 1873 blev Stolen ommalet, men 1881 afætsedes alle Farver.

Stolestader fra 1926. Af Renaissancestader fra Slutningen af 1500'erne er bevaret en * Gavlplanke med halvrundt Topstykke, hvori en reliefskaaret Vifteroset, flankeret af to smaa Spir; der er Spor af lyseblaa Maling fra 1700'erne. Endvidere to *Gavlstykker hidrørende fra et Sæt Stolestader fra o. 1650—1700. De dobbelte Trekantgavle, som danner Afslutningen foroven, har forskellige Gesimsprofiler paa de to Gavle. Paa Dueholm. 1667 gjorde Christen Tuesen Snedker 16 Kvindestole og panelerede Væggen. 1709 »indpanelede« Søren Kieldsen i Ørding 6 Mandsstole (Rgsk.).

Præstestol (eller Degnestol, som ved denne Kirke er eet, Rgsk. 1695), meget enkel, repareret 1695 af Christen Sørensen i Ørding (Rgsk.). I et af Stolens Brædder er indsnittet Aarstallet: 1668.

**Pengetavle* 1774, med udsavet, gennembrudt Gavl med kronet H og malet Indskrift: »Bryd dit Brød for den Fattige Jes. C. 58 V. 7«. Paa Bagsiden Aarstallet 1774 i et ovalt Felt. Metalbøjle til Klokke foroven, kantet Haandtag. Rødmalet med hvide Rokoko-Ornamenter. I Nationalmuseet.

Klokke, omstøbt 1891. Den tidligere †Klokke bar Indskriften: »Omstøbt af Kirkens Eier, Kammerraad G. Giede til Glomstrup og Højriis i Aaret 1850. Støbt af P. P. Meilstrup i Randers.«

Klokkestol af Eg, med indskaaret: CMSØ 1761 og CPH.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1639—1719 (LA. Viborg). — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen 1873, Peter Kr. Andersen 1924 (Inventar), C. A. Jensen, E. Moltke og E. Horskjær 1939.

G. Th. Gravesen: Bidrag til Ljørslev og Ørding Sognes Historie, 1—2. 1928—29. S. 3 ff.

Thura: Aalborg Stift S. 609 f. — F. Uldall: Optegnelser om de danske Landsbykirker III. 1882. S. 23—26.

[1] Det vides ikke, til hvem Kirken i katolsk Tid var viet, idet den Helgen, hvis Relikvier findes i Hovedalteret, ikke behøver at være Værnehelgen. [2] Gravesen S. 6 meddeler, at det almindelige Vandresagn om to Stude, der bestemte Kirkens Plads, ogsaa kendes fra Ørding. [3] Smst. S. 10. [4] M.-Petersen skriver i sin Indberetning: »Taarnrummet har nogle Spor af en Hvælving?«. Uldall har ikke set saadanne, men nævner, at Taarnrummet intet særligt Loft har. [5] Ogsaa Uldall siger, at »det tilmurede, rundbuede Vindue« tyder paa anselig Ælde. [6] Om Reparationer paa Taarnet taler Regnskaberne: 1696 fik Murmesteren 26 Dlr. for at opmure Sydsiden og Sydøsthjørnet fra Kvadrene til Taghøjde, endvidere for at sætte et Muranker igennem Kvadrene og forbedre Sydsiden indvendig, »som var meget ond og raadden«. 1706 reparerede Christen Godskesen i Løddrup Taarnets Syd- og Vestmur. 1707 nedtog Tømrer Jens Jensen i Markskelhus paa Glomstrup Mark Taarnets ganske »Ovring« og opsatte den igen; hele Tækket paa begge Sider blev lagt af nyt. Ang. den øvrige Bygnings Tilstand kan Præstens Antegnelse i Regnskabet for 1684 anføres: Denne Kirke har nu tvende Vintre og en Sommer staaet aaben for Regn og Vejr, og har en god Del af Menigheden

ingen anden Tække haft over sig i Kirken end det bare Loft, men naar Sneen falder og nedflyder af Loftet, eller det regner, kan ingen være paa saadanne Steder i Kirken; det skønne nye Loft er desuden nu ogsaa Kirken til største Skade fast forraadnet paa saadanne Steder. [7] Gravesen S. 8. [8] Kancelliets Brevbøger. [9] Tidligere havde Apsishvælvet været blaamalet.

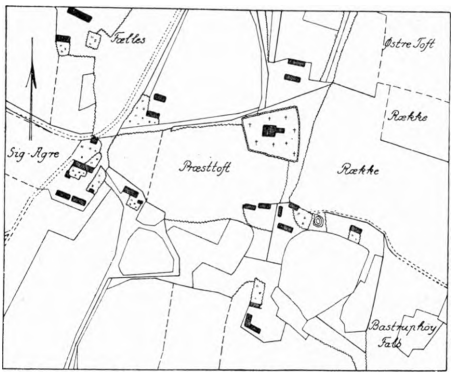

Fig. 3. Ørding 1788.